

I.Sygn. akt IV K 3/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

w trybie art. 387 k.p.k.

Dnia 26 sierpnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w Wydziale IV Karnym

w składzie:

Przewodniczący SSO Agata Dybek - Zdyń

Ławnicy Lidia Zarzeka, Teresa Spurek

Protokolant K. P.

przy udziale prokuratora Barbary Jarczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 2.07.2015 r., 20.08.2015 r.

sprawy

D. M. urodz. (...) w Z.

syna H. i B. zd. F.

oskarżonego o to, że:

I. w dniu 18 października 2000 roku w Z., działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przemocą wziął i przetrzymywał zakładnika J. Ś. w celu zmuszenia jego rodziny do określonego zachowania się, polegającego na zapłaceniu okupu w kwocie 10.000 złotych w zamian za uwolnienie pokrzywdzonego, która to kwota została przekazana w tym samym dniu przez brata pokrzywdzonego M. Ś.

tj. o przestępstwo z art. 252 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed 19 kwietnia 2010 r. i art. 282 w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 4 § 1 k.k.

orzeka

1. **oskarżonego D. M. uznaje za winnego tego, że w dniu 18 października 2000 r. w Z., działając wspólnie i w porozumieniu ze S. M. i M. D. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą wziął i przetrzymywał zakładnika J. Ś. w celu zmuszenia jego rodziny do określonego zachowania się polegającego na zapłaceniu okupu w kwocie 10.000 zł w zamian za uwolnienie pokrzywdzonego, która to kwota została przekazana oskarżonemu w tym samym dniu przez brata pokrzywdzonego M. Ś., czym wyczerpał ustawowe znamiona przestępstwa z art. 252 § 1 k.k. i art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 4 § 1 k.k. – i za to na mocy art. 252 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 60 § 3 i § 6 pkt. 2 k.k. w brzmieniu sprzed 19.04.2010 r. skazuje go na karę 11 (jedenastu) miesięcy pozbawienia wolności;**

2. **na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze zasądza od Skarbu Państwa na rzecz kancelarii adwokackiej adw. M. W. kwotę 720,00 złotych plus 23 % VAT, łącznie kwotę 885,60 zł**

(osiemset osiemdziesiąt pięć i 60/100) zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu;

3. na mocy art. 624 § 1 k.p.k. i art. 17 ustawy z 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych zwalnia oskarżonego D. M. od ponoszenia opłaty i kosztów sądowych, którymi obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IV K 3/15

UZASADNIENIE

D. M. poznał w 2000 r. „B. (...)”-B. K., który prowadził warsztat samochodowy w Z. przy ul. (...). Oskarżony wspólnie ze skazanym M. D. jeździli do warsztatu K. dokonywać drobnych napraw samochodów. W trakcie jednej z wizyt B. K. poskarżył się im na J. Ś., który był mu winien pieniądze. D. M. wiedział, że J. Ś. ukrywa się poszukiwany przez Policję. Oskarżony i M. D. z pomocą J. S. – właściciela sklepu z tapetami, ustalili, że J. Ś. przebywa w mieszkaniu D. R. przy ul. (...) w Z..

Dnia 18.10.2000 r. około godz. 14.30 D. M. wspólnie z S. M. i M. D. przyjechali na ul. (...) w Z. samochodem marki M. (...) nr rej. (...), należącym do S. M.. Na miejscu był J. S., który dzwoniąc do J. Ś., wywabił go na ulicę. Kiedy J. Ś. wyszedł z budynku, został kilkakrotnie uderzony przez D. M. i M. D., po czym siłą wciągnięty przez nich do samochodu. Następnie sprawcy zawieźli pokrzywdzonego do garażu położonego w B. M. (k-1555). Miejsce wskazał im R. K., którego razem z A. K. spotkali po drodze. W garażu pokrzywdzony był przetrzymywany przez kilka godzin. Pilnowali go S. M. i D. M., który straszył pokrzywdzonego siekierą. W międzyczasie M. D. telefonicznie skontaktował się z rodziną J. Ś., w celu ustalenia wysokości oraz miejsca i sposobu przekazania okupu. Oskarżony żądał 10.000 zł. Do przekazania pieniędzy miało dojść na stacji benzynowej w M., w godzinach wieczornych. Po uzgodnieniu warunków, D. M. i M. D. udali się w umówione miejsce, a S. M. pojechał z pokrzywdzonym w okolice S., gdzie miał czekać na pozostałych sprawców. O uzgodnionej godzinie na stację benzynową przyjechali M. Ś. - brat pokrzywdzonego i jego ojciec. M. Ś. przekazał 10.000 zł M. D.. Po odebraniu pieniędzy sprawcy polecieli M. Ś., aby jechał za ich samochodem marki O. (...). Po przybyciu w umówione miejsce, J. Ś. został zwolniony i przekazany przez sprawców rodzinie. Pieniądze z okupu M. D. podzielił między sprawców.

J. Ś. ani jego rodzina nie powiadomili Policji o porwaniu i przekazaniu okupu. Informacja o uprowadzeniu nieznanej osoby wpłynęła jednak do KMP w Z., która prowadziła postępowanie w tej sprawie. Ustalono, że w dniu 18.10.2000 r. około godz. 14.30 nieznany mężczyzna został pobity i siłą wciągnięty do samochodu marki M. (...) nr rej. (...), należącego do S. M.. Nie zdołano jednak przesłuchać S. M., gdyż nie zastano go w miejscu zamieszkania. Nie ustalono również pokrzywdzonego, gdyż nikt nie zgłosił uprowadzenia. Ostatecznie postępowanie zostało umorzone w dniu 23.10.2000 r. na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 kpk.

Sprawcy uprowadzenia J. Ś. dowiedzieli się o prowadzonym przez Policję postępowaniu. Planowali, że na Policję zgłosi się ich znajomy G. Z., który fałszywie zezna, że to on miał być uprowadzoną osobą, a całe zdarzenie miało być żartem (wyjaśnienia oskarżonego k. 1554 – 1556, 8242 – 8244, 8245 – 8248, 8339 – 8346, 8347 – 8348).

Oskarżony D. M. w wyjaśnieniach złożonych w postępowaniu przygotowawczym i przed Sądem przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i szczegółowo opisał okoliczności dotyczące uprowadzenia i przetrzymywania J. Ś., a następnie uzyskania okupu za zakładnika. Już na etapie postępowania przygotowawczego oskarżony sygnalizował, iż chce dobrowolnie poddać się karze. Z jego wyjaśnień jednoznacznie wynika, że inicjatywa porwania wypłynęła od B. K., któremu pokrzywdzony winny był pieniądze, natomiast samo uprowadzenie zostało zorganizowane przez M. D.. Zdaniem oskarżonego to M. D. kierował przestępstwem. To on opracował plan działania, razem z pozostałymi sprawcami dokonał porwania, był przy odbiorze okupu od rodziny pokrzywdzonego, a następnie dokonał podziału pieniędzy wobec sprawców. Oskarżony wskazał również osoby, które oprócz oskarżonych brały udział w zdarzeniu tj. R. K., A. K. oraz J. S. (którego świadek nazywał tapeciarzem).

W ocenie Sądu wyjaśnienia oskarżonego D. M. w zakresie dotyczącym uprowadzenia J. Ś. są wiarygodne. Oskarżony logicznie, rzeczowo i konsekwentnie podczas kolejnych przesłuchań przedstawiał przebieg zdarzenia. Jego wyjaśnienia znajdują potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym (wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach dot. M. D. i in.1553 a, karta karna).

W świetle omówionego wyżej materiału dowodowego Sąd uznał D. M. za winnego zarzucanego mu czynu, którego dopuścił się z wcześniej prawomocnie skazanymi M. D. i S. M.. Zdaniem Sądu wina i sprawstwo oskarżonego nie budzi najmniejszych wątpliwości, a jednocześnie brak jest przesłanek mogących ograniczyć lub wyłączyć jego odpowiedzialność karną. Nie zaistniały również wątpliwości co do poczytalności oskarżonych in tempore criminis.

Oskarżony dopuścił się przestępstwa z art. 252 § 1 k.k. i art. 282 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 4 § 1 k.k. Przestępstwo z art. 252 § 1 kk ma miejsce gdy sprawca bierze lub przetrzymuje zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji, osoby fizycznej lub prawnej albo grupy osób do określonego zachowania się.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 28 marca 2002 r. I KZP 3/02 (OSNKW 2002, z. 5-6, poz. 41), Sąd Najwyższy wskazał, że narusza porządek publiczny "nie tylko "branie" lub "przetrzymywanie" zakładnika w celu zmuszenia organu państwowego lub samorządowego, instytucji, organizacji i osoby prawnej do określonego zachowania, lecz także "branie" lub "przetrzymywanie" zakładnika w celu zmuszenia do określonego zachowania osoby fizycznej. Ustawodawca nie czyni przy tym dystynkcji między osobą fizyczną z pozostałymi podmiotami wymienionymi w treści art. 252 § 1 k.k. Przestępstwo określone w art. 252 § 1 k.k. zawsze będzie się łączyło z pozbawieniem wolności osoby będącej zakładnikiem...". W myśl cytowanego orzeczenia "branie" zakładnika - w rozumieniu art. 252 § 1 k.k. - to pozbawienie wolności jakiejś osoby wbrew jej woli. "Przetrzymywanie" zakładnika oznacza utrzymanie bezprawnego pozbawienia wolności "wziętego" już zakładnika. Czyn określony w art. 252 § 1 k.k., podobnie jak przestępstwo stypizowane w art. 189 k.k., obejmuje swoim zakresem pozbawienie człowieka wolności. w odniesieniu do obu przestępstw pozbawienie wolności człowieka jest czynnością sprawczą. Różnica między dyspozycjami obu tych przepisów sprowadza się do określenia celu, do którego sprawca zmierza. Celem sprawcy przestępstwa określonego w art. 252 k.k. jest "zmuszenie" do określonego zachowania się wskazanych w tym przepisie podmiotów. Dla bytu przestępstwa określonego w art. 189 k.k. cel ten jest obojętny. Tak więc, bezprawne pozbawienie wolności w innym celu niż wskazany w dyspozycji art. 252 § 1 k.k., stanowi przestępstwo określone w art. 189 k.k. W realiach niniejszej sprawy działanie sprawcy odpowiada znamionom przestępstwa określonego w art. 252 § 1 k.k. - sprawca współdziałał z innymi osobami w "braniu" i "przetrzymywaniu" zakładnika i to w celu zmuszenia podmiotu wskazanego w treści art. 252 § 1 k.k. do określonego tam zachowania w postaci zapłacenia okupu za zwolnienie zakładnika (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2006 r. sygn. akt II KK 192/06).

Przestępstwo z art. 282 kk popełnia ten, kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 4 § 1 kk jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach „gdy istotnie sprawca uprowadzenia zakładnika żąda zapłaty okupu, czy to od osoby uprowadzonej, czy też innej, sprawca ten winien odpowiadać za przestępstwo pozostające w kumulatywnym zbiegu, to jest z art. 252 § 1 k.k. i art. 282 k.k. (wyrok z dnia 15.1.2009 r. sygn. akt II AKa 321/08).

Charakterystyczny dla strony podmiotowej przestępstwa z art. 282 k.k. zamiar bezpośredni obejmuje zarówno cel działania sprawcy, jak i sposób działania zmierzającego do zrealizowania tego celu. Zamiar sprawcy w płaszczyźnie intelektualnej musi więc obejmować dwa elementy: sposób zachowania sprawcy, którym jest oddziaływanie przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie oraz świadomość sprawcy, że może co najmniej uzyskać korzyść majątkową z planowanego zachowania w wyniku zastosowanego sposobu działania i więzi przyczynowej łączącej podejmowane przez niego działania z rozporządzeniem mieniem.

Przez korzyść majątkową należy (...) rozumieć bezprawne przysporzenie majątku albo uniknięcie strat lub obciążeń majątku, a zatem zarówno zwiększenie aktywów, jak i zmniejszenie pasywów majątkowych.

Dla przyjęcia przestępstwa wymuszenia rozbójniczego nie ma (...) znaczenia okoliczność, iż pokrzywdzony w obawie o swe życie, czy też zdrowie sam proponuje wydanie konkretnie określonej sumy pieniędzy jeżeli tego rodzaju żądanie - niesprecyzowana co do wysokości kwota - wynika, jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie, z zachowania sprawców (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.10.2010 r. sygn. akt III KK 76/10).

Sąd uznał, iż oskarżony w dniu 18 października 2000 r. w Z., działając wspólnie i w porozumieniu ze S. M. i M. D., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, biorąc przemocą i przetrzymując zakładnika J. Ś. w celu zmuszenia jego rodziny do określonego zachowania się polegającego na zapłaceniu okupu w kwocie 10.000 zł w zamian za uwolnienie pokrzywdzonego, która to kwota została przekazana oskarżonemu w tym samym dniu przez brata pokrzywdzonego M. Ś., w pełni wyczerpał ustawowe znamiona przypisanego mu w przestępstwa.

Wymierzając oskarżonemu karę Sąd zastosował przepis art. 4 § 1 kk, albowiem przepis z art. 252 § 1 kk w brzmieniu sprzed 19.04.2010 r. jest korzystniejszy dla sprawcy. Zmiana stanu prawnego, jaka nastąpiła w tej dacie określiła czyn zarzucany oskarżonemu, jako zbrodnię zagrożoną surową karą pozbawienia wolności. Wskazać przy tym należy, iż, mimo, że czyn popełniony przez oskarżonego stanowił występki to jednak zgodnie z art. 25 par. 1 pkt 2 kpk należał do właściwości sądu okręgowego. Zarówno w dacie czynu jak i w czasie wniesienia aktu oskarżenia właściwym do rozpoznania sprawy był zatem sąd okręgowy.

Przepisy kodeksu karnego stanowią, iż sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość na przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Wymierzając karę sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego i popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

Wymierzając oskarżonemu karę Sąd miał na uwadze stopień winy (zamiar bezpośredni), a także stopień społecznej szkodliwości czynów, który z uwagi na sposób działania oskarżonego, a także wysokość powstałej szkody, ocenił jako znaczny. Na korzyść oskarżonego Sąd poczytał wyrażoną skruchę i żal, szczerą chęć powrotu po odbyciu kar do życia w zgodzie z ogólnie przyjętymi normami. Podkreślić należy, iż oskarżony sam zgłosił się do organów ścigania i wyjawiał przestępstwa, jakich się dopuścił, ich okoliczności oraz współsprawców. Nadto Sąd miał na względzie, iż przyznanie się oskarżonego oraz złożone przez niego wyjaśnienia znacznie przyczyniły się do ustalenia stanu faktycznego oraz osób biorących udział w tym przestępstwie. W ocenie Sądu oskarżony z wyżej naprowadzonych powodów zasłużył na zastosowanie wobec niego instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 60 § 3 kk.

Zdaniem Sądu orzeczona wobec oskarżonego kara 11 miesięcy pozbawienia wolności spełni cele tak w zakresie prewencji indywidualnej – zapobiegawcze i poprawcze w stosunku do oskarżonego, jak i w ramach prewencji generalnej – cele w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. W ocenie Sądu orzeczona kara daje gwarancję skutecznego zwalczania przestępczości oraz tworzą atmosferę zaufania do obowiązującego systemu prawnego. Sąd zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów postępowania z uwagi na karę pozbawienia wolności, którą aktualnie odbywa i związany z tym brak środków pieniężnych.